

24.01.2023

Група 33

Урок 3-4

Тема: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВЛАСТИВОСТІ ТОВАРІВ

Мета: розглянути вимоги, які пред'являються до товарів, а також вивчити натуральних і споживних властивості товарів.

Вимоги до товарів – сукупність якісних і кількісних характеристик товару, які відображають уявлення його споживачів про необхідну цінність товару у випадку використання його за призначенням у встановлених умовах обігу та споживання.

Характер і ступінь вимог до товарів залежить від:

- матеріального та культурного рівня життя населення;
- призначення товару;
- наявності сировинних ресурсів;
- техніко-економічних можливостей виробництва;
- ступеня інформованості про товар.

Вимоги, що пред'являються до якості товарів, можуть бути поточними і перспективними, загальними та специфічними.

Поточні вимоги розробляються та пред'являються до товарів серійного виробництва, що знаходяться у продажу. Їх встановлюють з урахуванням технічних та економічних можливостей виробництва на певному етапі розвитку економіки країни. Ці вимоги, як правило, регламентуються стандартами та технічними умовами.

Перспективні вимоги об'єднують широкий за рівнем комплекс показників якості товарів. Основою для них є поточні вимоги до якості товарів. При розробці перспективних вимог до товару враховують якнайповніше задоволення потреб, вдосконалення процесів виробництва, появу нового вигляду сировини й інші чинники.

Перспективні вимоги у міру розвитку технічного процесу переходять в групу поточних і регламентуються стандартами та технічними умовами.

Розробка перспективних і перегляд поточних вимог, що пред'являються до якості товарів, найважливіші завдання товарознавства.

Загальні вимоги в рівній мірі пред'являються або до одного, або до переважаючої більшості товарів. До них відносяться, наприклад, такі, як якнайповніша відповідність товару своєму призначенню і ступінь виконання основної функції, зручність користування, нешкідливість для людини та забезпечення нормальної життєдіяльності організму, міцність і надійність в експлуатації в межах встановленого терміну, можливість і простота ремонту, естетичні вимоги і ін. Вимога нешкідливості для організму людини є найважливішою для всіх видів товарів.

Специфічні вимоги пред'являються до групи виробів або певного товару (наприклад, можливість експлуатації скляних виробів при різких перепадах температури).

Поточні, перспективні, загальні та специфічні вимоги можуть бути віднесені до соціальних, функціональних, технологічних, ергономічних, гігієнічних, естетичних, технологічних, вимог надійності, збереження, економічності та ін. Перелік та характеристику вимог до товару:

– *Функціональні вимоги* – це вимоги до товару у виконанні його основних функцій згідно з призначенням та метою використання товару.

– *Екологічні вимоги* пред'являються до товарів, які у процесі транспортування, зберігання, споживання (використання) або утилізації можуть небезпечно впливати на атмосферу, ґрунти, водойми, рослинний та тваринний світ.

– *Ергономічні вимоги* - вимоги до товару, які обумовлюють його використання за призначенням як предмета споживання.

– *Антропометричні вимоги* визначають відповідність виробів та їх деталей антропометричним характеристикам людини, тобто розмірам, формі тіла та окремим його частинам.

– *Вимоги надійності* передбачають необхідність забезпечення здатності товару зберігати протягом певного часу у визначених межах значення всіх параметрів, що характеризують його здатність виконувати необхідні функції в заданих режимах та умовах використання, технічного обслуговування, ремонтів, зберігання та транспортування. Включають: вимоги до безвідмовності; вимоги до довговічності; вимоги до збережуваності; вимоги до ремонтоздатності.

– *Фізіологічні вимоги* це відповідність виробу фізичним можливостям людини в умовах експлуатації.

– *Психологічні вимоги* це необхідність відповідності виробу можливостям сприйняття та переробки людиною інформації за допомогою цього товару, а також вимога відповідності виробу навичкам людини. Психофізіологічні вимоги Відповідність виробу особливостям органів відчуття людини.

– *Гігієнічні вимоги* це необхідність відповідності параметрів температури, вологості, газового складу повітря під одягом, у приміщенні, умовам забезпечення нормального теплообміну організму людини.

– *Економічні вимоги* пов'язані не тільки з виробничими витратами та витратами споживачів на придбання, використання і ремонт товарів, але й з іншими витратами.

– *Вимоги безпеки* пов'язують зі здоров'ям людини та умовами безпечного використання, зберігання та транспортування товару

– *Естетичні вимоги* це необхідність відповідності товарів естетичним потребам, а саме: вимоги до форми, зовнішнього оздоблення, відповідності смакам населення, стилю та моді.

– *Соціальні вимоги* включають необхідність відповідності властивостей та асортименту товарів потребам споживачів.

Властивості товарів залежать насамперед від натуральних властивостей сировини, матеріалів та комплектуючих виробів, а також від структури і властивостей, набутих в технологічному процесі при виробництві.

Важливе завдання товарознавства – виявити максимальний набір властивостей товару, котрі відповідають за його якість.

Споживна цінність та корисність є *набутими властивостями* в процесі свідомого вибору споживача і характеризуються об'єктивно-суб'єктивною складовою.

Властивості – це ознаки, котрі притаманні матеріальним об'єктам і обумовлюють їхні відмінності або спільності з іншими предметами та проявляються при відношенні один до одного.

Натуральні властивості – це притаманні речам і товарам природні, або набути в процесі виробництва властивості, що проявляються за законами природи у природних відношеннях і визначаються методами природознавчих наук, рис. 1.

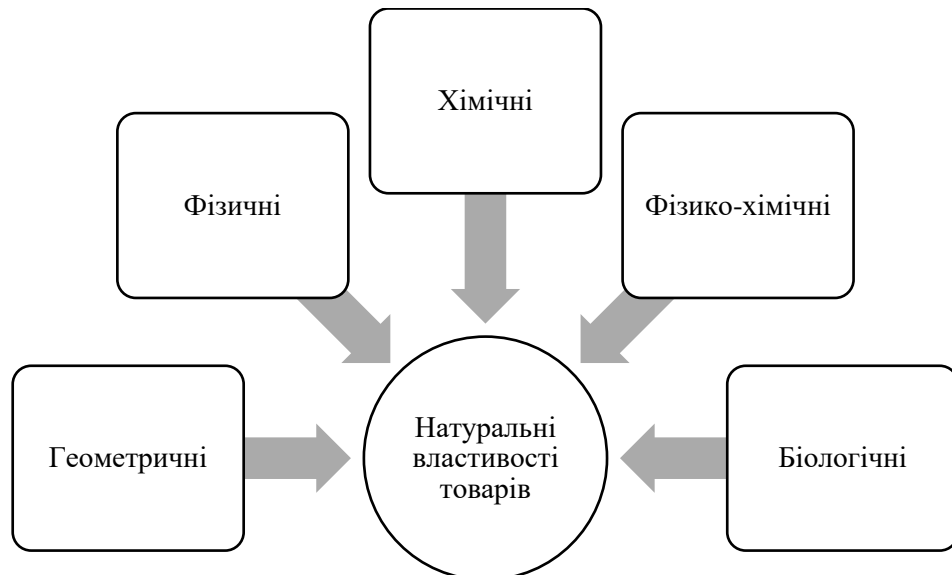

Рис. 1. Класифікація натуральних властивостей товарів

До *геометричних властивостей* відносяться показники довжини, широти, висоти, площі, товщини, об'єму та конфігурації.

До фізичних властивостей відносяться механічні (міцність, деформація, твердість тощо), термічні (теплоємність, теплопровідність, вогнестійкість, термостійкість, термічне розширення й ін.), оптичні (колір, блиск, прозорість, відбиття проміння тощо), акустичні (тембр, висота звуку, звуковий тиск та ін.), електричні, а також загальні фізичні властивості (маса, щільність, пористість).

Хімічні властивості характеризують відношення товарів до дії різних хімічних речовин та агресивних середовищ. Ці властивості залежать від хімічного складу і змісту матеріалів. Найбільш важливими з них є водостійкість, кислотостійкість, лугостійкість, відношення до дії органічних розчинників, світла, погодних умов.

Фізико-хімічні властивості поєднують властивості, прояв яких супроводжується фізичними та хімічними явищами одночасно. Найважливішими фізико-хімічними властивостями є сорбційні, тобто здатність поглинати і виділяти гази, воду і розчинені в ній речовини; адгезійні, тобто властивості злипання або склеювання; властивості проникності (повітряно-, паро-, водо- і пилопроникнення).

Біологічні властивості характеризують стійкість товарів до дії мікроорганізмів (бактерії, цвілеві грибки, дріжджі), комах (міль, таргани й ін.) і гризунів (миші, пацюки). Процеси гниття, пліснявіння товарів спричинюються відповідними видами мікроорганізмів.

Натуральні властивості зручно в товарі оцінювати кількісними та якісними характеристиками.

Кількісна характеристика відноситься до однієї з основних. При її визначенні слід розрізняти такі кількісні градації: одиничні екземпляри товарів і їх сукупність – товарні партії, комплексні пакувальні одиниці і комплекти товарів.

Одиничні екземпляри – окремі товари, які мають цілісність і притаманні конкретному виду або найменуванню, сукупність споживних властивостей. Різні екземпляри з певним ступенем вірогідності повинні мати однакові

властивості. Однак абсолютної рівнозначності досягти неможливо, тому сукупність цих екземплярів (товарна партія) відрізняється неоднорідністю.

Як одиничні екземпляри товару можуть виступати промислові вироби (наприклад, автомобіль, голівка сиру, пара взуття або шкарпеток і т.п.) або біологічні об'єкти (яйце, риба, зерно, яблуко, кавун і т.п.), а також пакувальні одиниці, товарна маса в яких характеризується монолітністю і цілісністю (блок вершкового масла, пляшка вина, молока, банка з фарбою і т.п.).

До одиничних екземплярів товарів не відносяться пакувальні одиниці, що складаються з окремих виробів (ящик або пачка печива, ящик цвяхів і т.п.), так як вони самі є сукупністю одиничних екземплярів товарів або комплексних пакувальних одиниць.

Комплексна пакувальна одиниця – сукупність одиничних екземплярів однакових товарів, об'єднаних спільністю упаковки. Така одиниця відрізняється від товарної партії лише меншими розмірами і найчастіше служить об'єктом дрібнооптової торгівлі, хоча в певних ситуаціях і в роздрібній торгівлі реалізується товар у вигляді комплексних пакувальних одиниць для особистого споживання (наприклад, ящик пива або упаковка безалкогольних напоїв).

Комплект товарів – сукупність одиничних екземплярів різнорідних товарів, що володіють сумісністю і / або взаємозамінністю і призначених для одного функціонального призначення. У комплект можуть входити товари, що доповнюють один одного або замінюють окремі деталі вже готової продукції. Наприклад, комплект одягу (штани і / або спідниця і піджак), меблів, посуду, запасні деталі (колеса для автомобілів, шурупи, скла для меблів і т.п.).

Товарна партія – сукупність одиничних екземплярів товарів та / або комплексних пакувальних одиниць (одного виду і найменування), об'єднаних за певною ознакою.

Всі товари – одиничні екземпляри й товарні партії – мають загальні та специфічні кількісні характеристики.

До загальних кількісних характеристик товару відносяться такі основні фізичні величини: маса, довжина, термодинамічна температура, а також похідні від них величини – обсяг, теплопровідність, теплоємність.

Специфічні кількісні характеристики притаманні або товарним партіям, або одиничним екземплярам товарів.

Серед найпоширеніших кількісних характеристик товарних партій можна назвати наступні фізичні величини: об'ємну (насіпну) масу, сипучість, кут нахилу насипу товарів, вертикальний і/або горизонтальний тиск шаруватих товарів (або окремих товарів в партії) на будівельні конструкції або розташовані нижче шари. Останні три властивості притаманні тільки окремим групам товарів і розглядаються в приватних розділах товарознавства.

Одиничним екземплярам товарів притаманні такі специфічні характеристики, як пористість, пластичність, еластичність, в'язкість, механічна стійкість, твердість і ін.

Особливістю кількісних характеристик товарів, перш за все для одиничних товарів, є те, що багато які з них одночасно виступають критеріями як кількісних, так і якісних характеристик. Так, маса або об'єм одиничних екземплярів товарів регламентуються в стандартах як один з показників якості.

Споживні властивості товарів визначають ефективність використання виробів за призначенням, їхню соціальну значущість, практичну корисність, нешкідливість та естетичну досконалість.

Споживна властивість товару – властивість товару, яка обумовлює його корисність і здатність задовольняти потреби споживачів і проявляється в процесі споживання. Номенклатура споживних властивостей та їхні показники якості повинні відповідати таким вимогам:

- враховувати призначення та умови споживання даної групи товарів або конкретного товару;
- використовувати сучасні досягнення науки і техніки;

- своєчасно враховувати зміни в структурі попиту та потреб населення з метою підвищення якості товарів.

Вибір номенклатури споживних властивостей включає такі етапи:

- дослідження товару;
- розробка номенклатури споживних властивостей;
- розробка показників, що характеризують ці властивості.

Розробка номенклатури споживних властивостей залежить від технічного рівня вироблюваних товарів, зміни вимог споживачів щодо якості товару. Основним методом визначення номенклатури споживних властивостей є експертний метод.

Номенклатура показників якості повинна відповідати номенклатурі споживних властивостей. Структура споживних властивостей та показники якості можуть змінюватися залежно від призначення товару, функцій, які він виконує, рівня науково-технічних досягнень і знань про товар.

Залежно від того, яка з особливостей товару виявляється або характеризується при визначенні якості виробів, споживні властивості поділяються на окремі групи, які представлені на рис. 2.

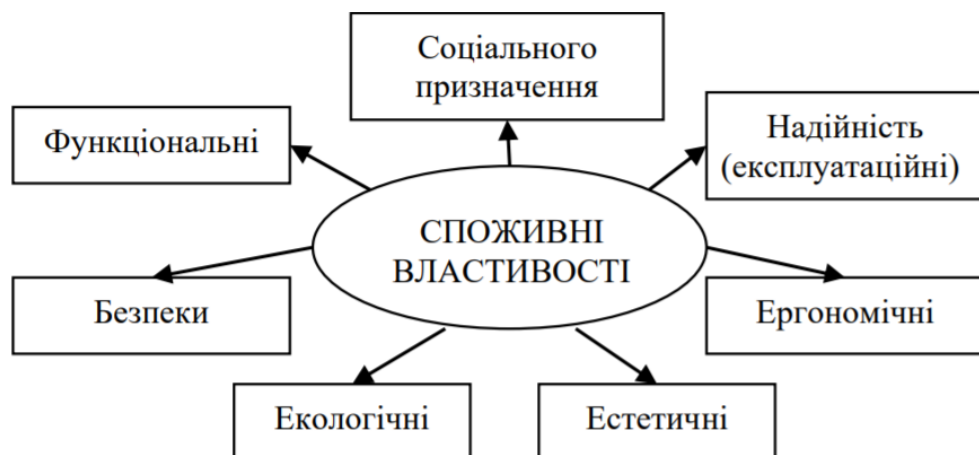

Рис. 2. Групи споживних властивостей товарів

Питання для контролю (знайти відповідність, дорівнює 1 бал):

Питання	Відповідь
1. Комплексна пакувальна одиниця це	а) сукупність якісних і кількісних характеристик товару, які відображають уявлення його споживачів про необхідну цінність товару у випадку використання його за призначенням у встановлених умовах обігу та споживання
2. Поточні вимоги	б) встановлюють з урахуванням технічних та економічних можливостей виробництва на певному етапі розвитку економіки країни
3. Одиничні екземпляри це	в) сукупність одиничних екземплярів однакових товарів, об'єднаних спільністю упаковки
4. Комплект товарів це	г) окремі товари, які мають цілісність і притаманні конкретному виду або найменуванню, сукупність споживних властивостей
5. Споживна властивість товару це	д) сукупність одиничних екземплярів різнорідних товарів, що володіють сумісністю і / або взаємозамінністю і призначених для одного функціонального призначення
6. Специфічні вимоги	е) властивість товару, яка обумовлює його корисність і здатність задовольняти потреби споживачів і проявляється в процесі споживання
7. Товарна партія це	ж) пред'являються до групи виробів або певного товару
8. Функціональні вимоги це	з) сукупність одиничних екземплярів товарів та / або комплексних пакувальних одиниць (одного виду і найменування), об'єднаних за певною ознакою.
9. Екологічні вимоги	и) вимоги до товару у виконанні його основних функцій згідно з призначенням та метою використання товару
10. Ергономічні вимоги це	к) пред'являються до товарів, які у процесі транспортування, зберігання, споживання (використання) або утилізації можуть небезпечно впливати на атмосферу, ґрунти, водойми, рослинний та тваринний світ
11. Антропометричні вимоги	л) вимоги до товару, які обумовлюють його використання за призначенням як предмета споживання
12. Вимоги до товарів це	м) визначають відповідність виробів та їх деталей антропометричним характеристикам людини, тобто розмірам, формі тіла та окремим його частинам